

Doğal Afetlerde En Çok Mağdur Olanlar

– AliHaydar · 04 Mayıs 2023

Ülkemizde zaman zaman büyük oranda yıkıcı ve can kaybına neden olan deprem, yangın, sel, heyelan, çığ vb gibi doğal afetler yaşanmaktadır. Binaları, şehirleri yerle bir ederek en çok yıkıma neden olduğu kadar binlerce insanımızın da can kaybına neden olan doğal afetlerin en başında ise deprem gelmektedir.

En son 6 Şubat günü 04.17 ile 13.24'de dokuz saat arayla 7.7 ve 7.6 gibi şiddetinde meydana gelen depremde 11 ilimizde yüz binlerce bina yıkılarak enkaza dönüştü. Yıkılan binaların altında kalan on binlerce insanımız ise can çekişerek hayatını kaybettiler.

Normal hayatta ve yaşamda olduğu gibi her doğal afette de yine en çok etkilenen ve mağdur olan insanların başında engelliler gelmektedir.

Engellilerin doğal afetler öncesinde, doğal afetler esnasında ve sonrasında yaşadığı sorunlar ile yapılması gerekenlerle ilgili 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremlerin ardından birçok engelli sivil toplum örgütünün bir araya gelerek oluşturduğu Engelsiz Afet Platformu kuruldu.

Engelsiz Afet Platformu, ülke genelinde faaliyet gösteren ve binlerce engelli vatandaşı kapsayan toplam 19 sivil toplum örgütünün bir araya gelişiyle kuruldu.

Platformun kurucu üyeleri aralarında ALS/ MNH Derneği, Bieyder Bilecik Engelsiz Yarınlar Derneği, Bursa Down Kardeşliği Derneği, Duchenne Kas Hastalığı ile Mücadele Derneği, Epilepsiye Direnen Çocuklar Derneği (EDİÇO), Erişilebilir Her Şey, LGMD Kas Hastalığı İle Mücadele Topluluğu, MPS LH Derneği, Sabancı Vakfı, Sağlık Hizmetleri Sendikası (SAHİMSEN), Serebral Palsili Çocuklar Derneği, Sistinozis Hastaları Derneği, SMA Benimle Yürü Derneği, SMA Vakfı, Tay Sachs ve Sandhoff Yardımlaşma Derneği, Tohum Otizm Vakfı, Türkiye Down Sendromu Derneği, Türkiye Kas Hastalıkları Derneği (KASDER) ve Türkiye Spina Bifida Derneği bulunmaktadır.

Engelsiz Afet Platformu gerek kamu kurum ve kuruluşlarını, gerek özek kuruluşları, gerekse de kamuoyunu afetlerle ilgili engellilerin yaşadığı ve karşılaştığı sorunlar ile yapılması gerekenler hakkında bilgilendirip bilinçlendirebilmek ve faaliyetlerini kamuoyuna duyurabilmek amacıyla <https://engelsizafetplatformu.org/> adıyla web sitesi hazırladı. Hazırlanan web sitesinde yer alan bilgiler ise şu şekildedir.

Hakkımızda

Engelli bireylere ve özel gereksinimi olan bireylere dönük faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları olarak toplumda binlerce vatandaşımızı kapsayan bir sivil toplum örgütlenmesini temsil etmekteyiz. Engelsiz Afet Platformu, yaşadığımız 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremler ertesinde ortaya çıkan gereklilik üzerine organize edilmiştir.

Engelli özel gereksinimi ve nadir hastalığı olan bireyler için çalışan temsil grupları ve kurumlar olarak; Birbirimizin güçlü yönlerinden ve irtibat ağlarından yararlanarak afet bölgesindeki engelli bireylere erişilebilirlik standartlarını da gözeterek daha etkin bir destek sağlamak,

Orta ve uzun vadede oluşabilecek sorunları önceden tespit edip birlikte çözüm üretmek, Devletin ilgili kurumları ile bu sorun ve çözümleri paylaşarak afet durumlarında engelli bireyler, özel gereksinimli bireyler, nadir hastalığa sahip ve görünmez engeli olan bireyler ile Devlet birimleri arasındaki refleksleri oluşturmak ve geliştirmek ve son depremde engelli bireylerin talep ve ihtiyaçlarına dönük herhangi bir çalışmanın sahada gerçekleştirilmediği gerçeğini vurgulamak amacıyla Engelsiz Afet Platformu çatısı altında birleşme kararı aldık.

Deprem, yangın, sel, toprak kayması gibi doğal felaketlerde engelli ve özel gereksinimi olan bireyler ve aileleri için gerek afet sırasında gerekse sonrasında ulusal ve uygulanabilir bir eylem planının oluşturulmasında sivil toplum örgütlerinin önemi büyüktür. Bu bakış açısı ile ülkemizde yaşayan engelli ve özel gereksinimli bireyler ve ailelerinin ortak çözüm önerileri, bu platformda temsil edilecektir. Engelsiz Afet Platformu, partiler ve politikalar üstüdür.

İnsanı ve yaşam hakkını savunur.

Afetlerde ve insani acil durumlarda, engelliliğe ve cinsiyete dayalı her türlü ayrımcılığın önlenmesi gerektiğini savunur.

Engellilerin, özel gereksinimli bireylerin, onların ailelerinin ve onları temsil eden sivil toplum örgütlerinin, insani eylemlere yönelik tüm karar alma süreçlerine tam ve etkin katılımını savunur.

Demokratik yönetim ve temsil edilme hakkını savunur.

Temel Referanslarımız:

-İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

-Engelli Kişilerin İnsani Eylemlere Dâhil Edilmesine İlişkin Şart (Kılavuz İlkeler)

-Birleşmiş Milletler Engelli Kişilerin Haklarına Dair Uluslararası Sözleşme ve Seçmeli Protokol

Kahramanmaraş merkezli olarak 6 Şubat 2023 tarihinde meydana 7,7 ve 7,6 ölçeğindeki depremlerin, bugüne dek karada meydana gelen en büyük depremlerden biri olduğu bildirilirken afetten 10 ilimiz ve 13 milyonu aşkın bir nüfus etkilenmiş durumdadır. Yaklaşık 1,5 milyon engelli vatandaşımızın da bu depremlerden etkilendiği tahmin ediliyor.

Engelli bireylere ve özel gereksinimi olan hastalara dönük faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları

olarak toplamda binlerce vatandaşımızı kapsayan bir sivil toplum örgütlenmesini temsil etmekteyiz. Afetin ilk saatlerinden bu yana bölgedeki hastalarımızın barınma, gıda, medikal malzeme gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmek için seferber olmuş durumdayız. İlk günlerde halkımızın tamamına benzer şekilde özellikle iletişim ve lojistik konularında ciddi sıkıntılar ile karşı karşıya kaldık. İlk pansumanı güçlerimiz nispetinde yaptık ama çözülen her sorunla birlikte çözülmeyi bekleyen daha karmaşık sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

Bölgede depremden etkilenen çok sayıda engelli ve özel gereksinimi olan bireylerimiz yaşamaktadır. Engelli bireylerimizin, hastalarımızın ve bu grupların ailelerinin ihtiyaçları diğer bireylere göre farklıdır ve oluşan şartlarda hayatlarını idame ettirmeleri mümkün değildir. Buna karşın yazılı, görsel ve sosyal medyada yayınlanan haberlere ve çalışmalara bakıldığında ilk günden bu yana engellilerle ilgili bir plan gözükmemektedir. Başlangıçta bunun afetin sıcaklığından ve telaştan ötürü dile getirilemediği düşünülse de aradan 14 gün geçmesine rağmen engellilerin ve ailelerinin ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağı ile ilgili bir planın hala ortaya konulmadığı görülmektedir. Örnek olarak deprem bölgesinde canla başla çalışan arama kurtarma ekipleri arasında özel hastalarımız için eğitilmiş tek bir ekip dahi bulunmamasının üzüntüsü içindeyiz.

Engelli bireylerin ve ailelerinin kurdukları hayat düzeni enkaz altında kalmış olup yeniden inşası büyük çabalar gerektirmektedir. Yaşanan bu felaketin getirdiği zorluklar ve sorunlar kısa vadede çözülecek konular olmayıp ancak bir planlama dâhilinde güçleri birleştirerek çözülecek sorunlardır.

Engelli ve özel gereksinimi olan bireyler için çalışan dernekler olarak,

- Birbirimizin güçlü yönlerinden ve irtibat ağlarından yararlanarak afet bölgesindeki engelli bireylerimize daha etkin bir destek sağlamak,
- Orta ve uzun vadede oluşabilecek sorunları önceden tespit edip birlikte çözüm üretmek,
- Devletimizin ilgili kurumları ile bu sorun ve çözümleri paylaşarak afet durumlarında engelli bireyler ve özel gereksinimli hastalar ile devlet birimleri arasındaki refleksleri oluşturmak ve geliştirmek
- Son depremde engelli bireylerin talep ve ihtiyaçlarına dönük herhangi bir çalışmanın sahada gerçekleştirilmediği gerçeğini vurgulamak amacıyla Engelsiz Afet Platformu çatısı altında birleşme kararı aldık.

Taleplerimiz

- 1-Ülkemizde AFAD başta olmak üzere arama kurtarma ekiplerinin işbirliği içerisinde engelli veya dezavantajlı bireylere afet sırasında nasıl yaklaşacaklarına dair bir planın ortaya konması.
- 2-Afet durumunda elektrik kesintisinden ötürü hayati tehlike yaşayan hasta gruplarının tanımlanması ve bunlara özel hizmet sunulması.
- 3-Solunum cihazı kullanan hastaların kanamalı veya yaralı olmasalar dahi elektrik desteği olan bir bölgeye öncelikli olarak kabul edilmesi.
- 4-İlaç ve tıbbi cihaz ihtiyaçlarının, arızalı ve enkaz altında kalan cihazların yenilenmesine dönük acil gereksinimlerin hızlı karşılanması
- 5-Barınma için oluşturulmuş çadır, konteyner ve prefabrik konutlarda engelli tuvaleti, rampa ve erişilebilirlik standartlarına uygun çözümler sağlanması.
- 6-Afet durumunda engelli bireylere dönük tahliye planlarının hazırlanmış olması ve uygulamada

öncelikli olması.

7-Adres Kayıt Sistemi ile diğer sistemlerin entegrasyonu sağlanarak arama kurtarma ve yardım ekiplerinin engelli, dezavantajlı veya özel gereksinim sahibi bireylerin konumlarını, engellilik türlerini ve diğer ayrıntıları bilerek müdahale edebilmelerinin sağlanması.

8-Depremden etkilenen illerimizde inşa edilecek konut, kamu kurumu vb. binalarda ve yaşam alanlarında erişilebilirliğin göz önünde tutulması

9-Afet sırasında ve sonrasında afetzedeye yaklaşımda “engelli grubunun” göz önüne alınması.

10-Engelli bireylerin ve özel gereksinimi olan hastalar ile ve ailelerinin iletişim, sağlık, eğitim, barınma, beslenme hakkından mahrum edilmemesi.

11-Afet sonrasında psikolojik yardımların sağlanması.

12-İrk, din, mezhep, siyasi görüş, cinsiyet vb. farklılıklar nedeniyle ayrımcılık yapılmaması.

13-Şiddet, suiistimal, taciz gibi muhtemel durumlara karşı asayiş önlemlerinin alınması.

14-Ülke çapındaki bir engelli veritabanı sisteminin ilgili sivil toplum örgütleri ile eşgüdüm içinde hayata geçirilmesi, bu yazılımların engelli derneklerinin de kullanabileceği ve gerektiğinde veri girişi yapabileceği şekilde tasarlanması.

15-Afet durumunda kullanılan mobil uygulamalara erişilebilirlik standardı, olay yeri sesli, görüntülü bildirim, giyilebilir teknolojilerin kullanımı konularında AR-GE çalışmalarının yapılması ve kullanıma sunulması.

16-Afet sırasında engelli türü ile engelli veritabanı ve adrese kayıtlı engelli kaydının bütünleştirilmesi.

17-Engelsiz Afet Platformu’na afet koordinasyonu kriz masalarında yer verilmesi.

18-Afet riski azaltma ve korunma, afetlerde tahliye ve özel gereksinimlerinin tespiti ve karşılanması ve afet sonrası rehabilitasyon politika ve programlarının belirlenmesi süreçlerine, engellilerin ve engellileri temsil eden sivil toplum örgütlerinin kapsayıcı bir biçimde dahil edilmesi.

19-Kamu kurumları tarafından yapılan bildirimlerin engellilere uygun hale getirilmesi, erişilebilirlik standartları ile uyumlu olması

20-“Engelsiz Vizyon Belgesi 2030” metninde yer alan ve “Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı 2023-2025” içinde yer verilen afet durumlarında engelli bireylere yönelik alınacak önlemlerin, ivedilikle belirlenmesi ve hayata geçirilmesi.

21-Engellilerin TBMM’de temsiline imkân sağlayacak düzenlemelerin yapılması.

22-Afet durumunda STK’lara yardım toplama izninin tanımlanması.

Sözün özü olarak, 1999 yılından bu güne kadar meydana gelen deprem, yangın, sel, heyelan, çığ vb gibi her doğal afetin ardından bunlardan ders alınması ve son olması gerektiği dile getirilir. Ancak üzülerek belirtiyim ki bu konuda en ufak bir gelişme olmadığını ve ders alınmadığını son depremde yaşayarak görmüş olduk. Bu son depremler silsilesiyle on binlerce insanımızın hayatını kaybetmesinin ve on binlercesinin ise engelli kalmasının ardından artık ders alınmasının zamanı geldi diye düşünüyorum. Ders alması gerekenlerin başında ise doğal afetler konusunda yetkili olan kamu kurum ve kuruluşları ile yetkilileri gelmektedir. Belki çok tekrarlanan ve artık klişe bir söz olan “Deprem öldürmez, binalar öldürür.” sözünün beyinlere kazınması ve unutulmaması gerekiyor.